Betänkande FvUB 26/2024 rd─ RP 78/2024 rd

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om välfärdsområden och 2 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om välfärdsområden och 2 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (RP 78/2024 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av
- grundlagsutskottet GrUU 40/2024 rd
- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 12/2024 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört
- avdelningschef Ville-Veikko Ahonen, finansministeriet
- finansråd, enhetschef Pasi Leppänen, finansministeriet
- regeringsråd Mervi Kuittinen, finansministeriet
- specialsakkunnig Jussi Lind, social- och hälsovårdsministeriet
- kontaktchef Hanna Laine, Helsingfors stad
- verkställande direktör Minna Korkiakoski-Västi, Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
- ekonomidirektör Aija Suntioinen, Mellersta Finlands välfärdsområde
- direktör för koncerntjänster Markus Syrjänen, Västra Nylands välfärdsområde
- strategi- och ekonomidirektör Anu Vuorinen, Norra Österbottens välfärdsområde
- välfärdsområdesdirektör Kirsi Varhila, Satakunta välfärdsområde
- docent Liina-Kaisa Tynkkynen.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- inrikesministeriet.

Inget yttrande av
- Statens revisionsverk.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om välfärdsområden och lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland ändras.

Det föreslås att det till lagen om välfärdsområden fogas bestämmelser om ett förebyggande förfarande för ekonomisk styrning. Förfarandet är avsett för situationer där välfärdsområdets ekonomiska läge riskerar att äventyras på ett betydande sätt. Förhandlingsförfarandet är beroende av prövning och kan inledas på basis av nyckeltal för ekonomin som fastställs i lagen eller de kriterier som gäller innehållet i och genomförandet av budgeten och ekonomiplanen.

Det förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning är ett förhandlingsförfarande för välfärdsområdet och finansministeriet. Syftet med förfarandet är att förhindra att välfärdsområdets ekonomiska läge äventyras. I samband med förfarandet kan välfärdsområdet utifrån den lägesbild som bildas vid förhandlingarna ges rekommendationer om sanering av ekonomin och tryggande av ordnandet av tjänster. I förfarandet deltar social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet, och i rekommendationerna samordnas de olika ministeriernas synpunkter på välfärdsområdets situation. De föreslagna bestämmelserna ska också tillämpas på HUS-sammanslutningen och Helsingfors stads särredovisade uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet.

Dessutom föreslås ändringar i bestämmelserna om utvärderingsförfarande i välfärdsområdet och i vissa andra bestämmelser i lagen om välfärdsområden. Enligt propositionen kan finansministeriet inleda ett utvärderingsförfarande i välfärdsområdet, om välfärdsområdet en gång har beviljats tilläggsfinansiering enligt lagen om välfärdsområdenas finansiering. Det föreslås vissa tillägg till utvärderingsgruppens uppgifter och till rapporteringen om genomförandet av välfärdsområdets åtgärder.

Syftet med de föreslagna lagarna är att främja en hållbar ekonomisk förvaltning i välfärdsområdet genom att identifiera en betydande risk för ekonomin och de åtgärder som ska vidtas för att förebygga den i ett så tidigt skede som möjligt. För att målet ska nås effektiviseras också uppföljningen av välfärdsområdets beslut.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att lagen om välfärdsområden (611/2021, nedan välfärdsområdeslagen) och lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021, nedan Nylandslagen) ändras.

Enligt förslaget ska välfärdsområdeslagen kompletteras med bestämmelser om ett förebyggande förfarande för ekonomisk styrning som är avsett enbart för situationer där välfärdsområdets

ekonomiska situation riskerar att äventyras på ett betydande sätt. Det är fråga om ett förhandlingsförfarande mellan välfärdsområdet och finansministeriet, i vilket också social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet deltar. Det föreslagna förhandlingsförfarandet är beroende av prövning och det kan inledas på basis av de nyckeltal för ekonomin som anges i lagen eller de kriterier som gäller innehållet i och genomförandet av budgeten och ekonomiplanen. Med förfarandet kan rekommendationer ges till ett välfärdsområde, men välfärdsområdet fattar själv beslut om behövliga åtgärder. Målet med det förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning är att förhindra att välfärdsområdena hamnar i en situation där det visar sig nödvändigt att inleda ett utvärderingsförfarande eller bevilja tilläggsfinansiering för välfärdsområdet.

Bland annat föreslås det att bestämmelserna om inledande av utvärderingsförfaranden för välfärdsområden ändras så att ett utvärderingsförfarande kan inledas redan om välfärdsområdet har beviljats tilläggsfinansiering enligt lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021, nedan finansieringslagen) en gång. Det föreslås också vissa kompletteringar av utvärderingsgruppens uppgifter och rapporteringen om genomförandet av välfärdsområdets åtgärder. Dessutom föreslås det att det i välfärdsområdeslagen görs enstaka mindre ändringar eller ändringar av teknisk natur.

Syftet med förslaget är att främja och stödja en hållbar ekonomisk förvaltning av välfärdsområdena genom att på ett så tidigt stadium som möjligt identifiera en betydande risk för ekonomin och de åtgärder som kan vidtas för att förebygga den. Målet är att säkerställa att den finansiering som riktas till välfärdsområdena räcker till och garanterar tillgången till tjänster. Förvaltningsutskottet anser att de här målen är viktiga. Utgångspunkten för lagändringarna är att stärka statens och välfärdsområdenas gemensamma kunskapsbas och att skapa en noggrannare gemensam lägesbild över välfärdsområdets ekonomiska situation och över genomförandet av de ekonomiska och operativa beslut som har inverkat på situationen. Förvaltningsutskottet anser att man med hjälp av ett förebyggande förfarande för ekonomisk styrning kan förbättra uppföljningen av välfärdsområdets ekonomi och åtgärdsprogram och stödja välfärdsområdet med att på lång sikt finna ekonomiskt hållbara lösningar.

Social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 12/2024 rd) anser att den föreslagna regleringen om ett förebyggande förfarande för ekonomisk styrning behövs och är ändamålsenlig för att följa upp och bedöma om välfärdsområdenas ekonomi och finansiering räcker till samt för att skapa en gemensam uppfattning mellan ministerierna och det välfärdsområde som drabbats av en svår ekonomisk situation. Enligt utskottet säkerställer de föreslagna bestämmelserna för sin del att åtgärder för att korrigera det försämrade ekonomiska läget vidtas i tid och att man på så sätt undviker mer omfattande förvaltningsåtgärder och framför allt tryggar att välfärdsområdenas lagstadgade tjänster tillhandahålls i hela landet.

Grundlagsutskottet (GrUU 40/2024 rd) anser det vara ändamålsenligt att bestämmelser om det förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning utfärdas genom lag. Även om de föreslagna ändringarna ytterligare ökar den statliga styrningen av välfärdsområdena och därför i någon mån inskränker välfärdsområdenas redan nu relativt tunna självstyrelse, ändrar ändringarna enligt utskottet inte välfärdsområdenas rättsliga ställning väsentligt jämfört med nuläget. Grundlagsutskottet anser att det är av betydelse att det föreslagna förhandlingsförfarandet, som syftar till att säkerställa att finansieringen till välfärdsområdena räcker till och garanterar

tillgången till tjänster, också har samband med tryggandet av de rättigheter som avses i 19 § 3 mom. i grundlagen. Den föreslagna regleringen om ett förebyggande förfarande för ekonomisk styrning är enligt utskottet inte problematisk med avseende på 121 § 4 mom. i grundlagen. Enligt grundlagsutskottets utlåtande kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Sammantaget anser förvaltningsutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med de anmärkningar som framgår nedan. Med hänvisning till social- och hälsovårdsutskottets utlåtande föreslår förvaltningsutskottet i detta sammanhang också en korrigering i välfärdsområdeslagens bestämmelser om en förtroendevalds valbarhet till en välfärdssammanslutnings organ. Förvaltningsutskottet hänvisar till denna del till det som sägs i detaljmotiveringen.

Det förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning och grunderna för att det inleds

Det förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning som avses i välfärdsområdeslagen (nya 13 b §) är avsett enbart för situationer där välfärdsområdets ekonomiska situation riskerar att äventyras på ett betydande sätt. Förvaltningsutskottet understryker att förfarandet är avsett att användas endast i enskilda situationer och att det inte är en del av den regelbundna årliga styrningen.

Enligt förslaget kan finansministeriet inleda förfarandet på basis av de nyckeltal för ekonomin som anges i lagen, genomförandet av villkor som bestämts i andra processer eller de kriterier som gäller innehållet i och genomförandet av budgeten och ekonomiplanen. Kriterierna är sådana att välfärdsområdet kan följa hur de uppfylls i sina interna processer och beakta situationen i sitt beslutsfattande. Genom att förfarandet är prövningsbaserat är det möjligt att beakta till exempel faktorer av engångsnatur som påverkar uppfyllandet av kriterierna och som inte har någon bestående inverkan på välfärdsområdets ekonomiska situation och därmed på förmågan att ordna tjänsterna.

Social- och hälsovårdsutskottet har ansett det vara viktigt att förvaltningsutskottet bedömer om de föreslagna kriterierna och deras ordalydelse är tillräckligt tydliga och entydiga så att de inte möjliggör finansministeriet alltför omfattande prövningsrätt, utan att bestämmelserna om kriterierna verkligen tillräckligt tydligt och entydigt beskriver ett allvarligt äventyrande av ekonomin. Förvaltningsutskottet påpekar till denna del följande.

Förvaltningsutskottet anser det vara viktigt att kriterierna beskriver ett betydande äventyrande av ekonomin ur olika synvinklar och att de är kopplade till bestämmelserna om ekonomi och rapportering i 13 kap. i välfärdsområdeslagen samt till processerna för ändring av fullmakten att uppta lån, beviljande av tilläggsfinansiering och utvärderingsförfarandet. Utskottet konstaterar att det vilka värden som betraktas som svaga gränsvärden för nyckeltalen i det kriterium som avses i 13 b § 1 mom. 1 punkten är entydiga. För de övriga kriterierna är det inte möjligt att ställa motsvarande exakta gränsvärden, till exempel numeriska gränsvärden, eftersom de gäller de åtgärder som krävs av välfärdsområdet, underlåtenhet att vidta åtgärder samt välfärdsområdets beslut och ekonomiska utveckling. Utskottet anser att det är ändamålsenligt att i detta sammanhang bedöma hur de fastslagna åtgärderna genomförs och vilka konsekvenser de har för

tjänsterna. Å andra sidan kan det vara entydigt att inleda förfarandet till exempel om beslut om välfärdsområdet inte har fattat beslut om åtgärder som krävs.

Kriteriet i 4 punkten beskriver hur välfärdsområdets ekonomiska utveckling avviker från budgeten. I bestämmelsen förutsätts det att den ekonomiska utvecklingen är väsentligt svagare än vad som bedömts i budgeten. Med väsentligt svagare avses att den ekonomiska utvecklingen i välfärdsområdet bedöms leda till att tjänsterna äventyras. Enligt utredning kan förfarandet inledas på grund av brister i de rapporterade uppgifterna endast om bristerna i rapporteringen försvårar den övergripande bedömningen av välfärdsområdets ekonomi och därmed bedömningen av förmågan att ordna tjänster. Eventuella brister i enskilda uppgifter, såsom mänskliga fel och små eftersläpningar, korrigeras i rapporteringsprocessen, där uppgifterna lämnas till Statskontoret.

Förvaltningsutskottet konstaterar att kriterierna för att inleda det förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning avviker från kriterierna för att inleda utvärderingsförfarandet på grund av förfarandenas art, även om bestämmelserna delvis granskar samma nyckeltal. Syftet med den förebyggande ekonomiska styrningen är uttryckligen att förebygga att den ekonomiska situationen äventyras. Förfarandet för ekonomisk styrning och utvärderingsförfarandet skiljer sig från varandra också bland annat genom att inledandet av förfarandet för ekonomisk styrning inte begränsar välfärdsområdets myndigheters behörighet. Inledandet av utvärderingsförfarandet enligt 124 § i välfärdsområdeslagen däremot begränsar denna behörighet.

Social- och hälsovårdsutskottet påpekar i sitt utlåtande att bedömningen av ekonomin och verksamheten kräver heltäckande och enhetliga jämförelseuppgifter, som gör det möjligt att jämföra områdenas servicebehov, kostnader, produktionsfaktorer samt de lösningar som fattats i fråga om produktion och ordnande av tjänsterna. Utskottet anser det vara viktigt att det nationella kunskapsunderlaget utvecklas för att förbättra förutsättningarna för styrning. Förvaltningsutskottet instämmer i den här synpunkten.

Förslag till utvärderingsförfarande

I välfärdsområdeslagen föreslås också vissa ändringar som gäller förfarandet vid utvärdering av välfärdsområden. Enligt den föreslagna 123 § kan finansministeriet inleda ett utvärderingsförfarande i ett välfärdsområde, om välfärdsområdet en gång har fått tilläggsfinansiering enligt 11 § i finansieringslagen. Genom förslaget ändras inte bestämmelserna i 11 § i finansieringslagen.

Syftet med den föreslagna ändringen är att harmonisera villkoren för beviljande av tilläggsfinansiering och fullmakt att uppta lån för att inleda ett utvärderingsförfarande och möjliggöra snabbare ingripande i välfärdsområdets svårigheter och därmed säkerställa att grundläggande tjänster tillhandahålls. Enligt gällande lagstiftning är det dock fortfarande finansministeriet som gör prövningen av om ett utvärderingsförfarande ska inledas eller inte. Det är därför möjligt att inget förfarande inleds till exempel i en situation där tilläggsfinansieringen och de villkor som ställts för den ensam kan anses trygga ordnandet av tjänsterna.

Det föreslås att uppgifterna för den utvärderingsgrupp som avses i 122 § i välfärdsområdeslagen ska kompletteras på så sätt att den i sitt förslag också ska behandla en framställning om inledande

av ändring av välfärdsområden som avses i 6 § i lagen om indelningen i välfärdsområden och landskap (614/2021). Utvärderingsgruppen har redan enligt gällande lagstiftning en omfattande utvärderings- och utredningsskyldighet, men också rätt att föreslå sådana åtgärder som den anser nödvändiga. Utvärderingsgruppen har därför också hittills haft möjlighet att föreslå inledandet av en ändring av välfärdsområden. Utskottet anser dock att det är motiverat att komplettera bestämmelserna. Utskottet anser det vara viktigt att inledandet behandlas när utvärderingsgruppen lägger fram åtgärdsförslag, även om det förslag som utvärderingsgruppen behandlar inte ersätter den utredning om ändring av välfärdsområdenas indelning som avses i 8 § i lagen om indelning i välfärdsområden och landskap.

Dessutom föreslås det kompletteringar av välfärdsområdets rapportering enligt 122 §. Enligt förslaget ska åtgärder som välfärdsområdesfullmäktige vidtagit också rapporteras i samband med delårsrapporterna och bokslutet samt vid de årliga förhandlingar som avses i 13 a §. Det kan anses att det behövs uppdaterad rapportering om genomförandet av åtgärderna och om åtgärdernas tillräcklighet på grund av arten av och syftet med utvärderingsförfarandet och de beslut och åtgärder som med anledning av det fattas för att trygga välfärdsområdets tjänster.

I 122 § föreslås det också bestämmelser om möjligheten att inleda en ändring av välfärdsområden utan ett nytt utvärderingsförfarande i en situation där de åtgärder som föreslagits i det tidigare utvärderingsförfarandet och som välfärdsområdesfullmäktige beslutat om inte har genomförts och förutsättningarna för utvärderingsförfarandet fortfarande uppfylls. Ändringen gör det möjligt att tillsätta en utredning av välfärdsområdenas indelning snabbare än hittills, till exempel i situationer där det bedöms att nya åtgärdsförslag som behövs för att trygga förutsättningarna för ordnande av välfärdsområdets tjänster inte längre med tanke på den svåra ekonomiska situationen kan genomföras i ett nytt utvärderingsförfarande. Å andra sidan kan finansministeriet fortsättningsvis besluta om ett nytt utvärderingsförfarande. Förslaget ger alltså finansministeriet möjlighet att tillämpa prövning. De föreslagna bestämmelserna motsvarar de bestämmelser som fogades till kommunallagen 2021 (419/2021).

Förvaltningsutskottet anser att ändringarna i utvärderingsförfarandet i välfärdsområden är ändamålsenliga. Förslagen ändrar inte den grundläggande lösningen i bestämmelserna om utvärderingsförfarandet.

Nylandslagen

De föreslagna bestämmelserna om förebyggande styrning av ekonomin ska också tillämpas på HUS-sammanslutningen och Helsingfors stads särredovisade uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet. Enligt förslaget ska 2 § och 17 § i Nylandslagen kompletteras med bestämmelser om detta.

Social- och hälsovårdsutskottet har i sitt utlåtande lyft fram den åsikt som framfördes vid utskottets sakkunnigutfrågning om att det inte i alla situationer är ändamålsenligt att inleda förfaranden samtidigt till exempel i fråga om alla välfärdsområden i Nyland och HUS-sammanslutningen eller att det inte är ändamålsenligt att behandla kostnader som påverkar finansieringen av HUS-sammanslutningen vid förfarande för endast ett av välfärdsområdena i Nyland.

Enligt förslaget ska inte endast HUS-sammanslutningen delta i HUS-koncernens förhandlingsförfarande utan också alla välfärdsområden i Nyland och Helsingfors stad. Utskottet anser att detta är motiverat, eftersom finansieringen av de uppgifter som hör till HUS-sammanslutningens organiseringsansvar täcks med finansiering som välfärdsområdena i Nyland och Helsingfors stad får enligt finansieringslagen. Kostnaderna för välfärdsområdena i Nyland påverkas av de finansiella bidrag som de betalar till HUS-sammanslutningen.

Förvaltningsutskottet påpekar att det är viktigt att det förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning kan inledas endast utifrån kriterier som anges i lag. Välfärdsområdet bör utifrån uppgifterna om sin ekonomi och sina egna beslut kunna förutse om förutsättningarna för förfarandet uppfylls. Enligt utredning till utskottet kan HUS-sammanslutningens kostnader från fall till fall behandlas som en del av förfarandet hos dem som ansvarar för finansieringen av sammanslutningen. De rekommendationer som eventuellt ges i förfarandet kan gälla till exempel en del av dessa kostnader. Utskottet betonar dock att eventuella beslut förutsätter beslut och processer enligt välfärdsområdeslagen och HUS-sammanslutningens grundavtal.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande bedömt hur bestämmelserna om förebyggande ekonomisk styrning ska tillämpas på Helsingfors stad. Även om skyddet för den kommunala självstyrelsen i grundlagen enligt utlåtandet ställer strängare krav på den statliga styrningen än i fråga om förvaltningsområden som är större än kommunerna, innebär det föreslagna nya förhandlingsförfarandet enligt grundlagsutskottet inte ett så betydande ingrepp i den kommunala självstyrelsen att det konstitutionellt sett blir problematiskt att utvidga det till att gälla också Helsingfors stads särredovisade uppgifter.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av lagen om välfärdsområden

83 §. Förlust av valbarhet. (Ny). Social- och hälsovårdsutskottet har i sitt yttrande informerat förvaltningsutskottet om att HUS-sammanslutningen har föreslagit en ändring i 83 § 2 mom. välfärdsområdeslagen. Bestämmelsen om förlust av valbarhet på grund av ett anställningsförhållande för viss tid bör enligt utlåtandet också tillämpas på välfärdssammanslutningar. Den bestämmelse som gäller innehåller en snäv paragrafhänvisning till 77—80 §, vilket innebär att en förtroendevald förlorar sin valbarhet till välfärdssammanslutningens organ också till följd av en kort anställning. Detta avviker från den reglering som tillämpas på välfärdsområdena och kommunerna. HUS-sammanslutningen har föreslagit att dessa paragrafhänvisningar korrigeras till 77—81 §. I 81 § föreskrivs det om valbarhet till organ i välfärdssammanslutningar.

Enligt utredning är HUS-sammanslutningens förslag till ändring av 83 § i välfärdsområdeslagen motiverat, och bestämmelsen i lagen kan ändras i samband med de preciseringar i den aktuella propositionen som gäller bestämmelserna i Nylandslagen om tillämpningen av välfärdsområdeslagen på HUS-sammanslutningen.

Förvaltningsutskottet anser därför att det i detta sammanhang är ändamålsenligt att korrigera bestämmelserna och föreslår att hänvisningarna till 77—80 § i 83 § 2 mom. i välfärdsområdeslagen ändras till hänvisningar till 77—81 §. Ändringen möjliggör att en förtroendevald till följd av en kort anställning inte förlorar sin valbarhet till en välfärdssammanslutnings organ. En anställning på högst sex månader skulle inte medföra förlust av valbarhet, men medan anställningen varar skulle personen inte få sköta sitt förtroendeuppdrag. Förslaget motsvarar 78 § 2 mom. i kommunallagen (410/2015) och det samordnar konsekvenserna av ett kortvarigt anställningsförhållande när det gäller valbarheten till organ inom ett välfärdsområde och organ inom en välfärdssammanslutning.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 78/2024 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 78/2024 rd med ändringar. ***(Utskottets ändringsförslag)***

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om välfärdsområden

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om välfärdsområden (611/2021) 15 § 1 mom., 22 § 2 mom. 8 och 12 punkten, 63 § 3 mom. 5 punkten, 73 § 1 mom. 3 punkten, 83 § 2 mom., 117 § 1 mom., 119 § 1 mom., 122 § 3 och 4 mom., 123 § 1 mom. 4 punkten och den svenska språkdräkten i 127 § samt

fogas till lagen en ny 13 b § som följer:

13 b §

Förebyggande förfarande för ekonomisk styrning

Ett förebyggande förfarande för ekonomisk styrning är välfärdsområdets och finansministeriets förhandlingsförfarande, vars syfte är att förhindra att välfärdsområdets

ekonomiska läge äventyras. Finansministeriet kan inleda ett förhandlingsförfarande med välfärdsområdet, om

1) förhållandet mellan årsbidraget och avskrivningarna i koncernresultaträkningen i välfärdsområdets bokslut, beräknat enligt 123 § 2 mom., är mindre än 100 procent eller det kalkylmässiga låneskötselbidraget i koncernbokslutet är mindre än ett,

2) det är uppenbart att de åtgärder som hänför sig till ändringar i verksamheten och ekonomin och som välfärdsområdet förutsätts vidta i ett beslut enligt 15 § 3 mom. eller enligt 26 § 1 mom. i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021) eller i ett förfarande enligt 122 § i denna lag inte kommer att bli genomförda och välfärdsområdet inte har fattat beslut om kompenserande åtgärder,

3) det i budgeten och ekonomiplanen inte anges sådana specificerade åtgärder eller grunder som behövs för att ekonomiplanen ska vara i balans eller underskottet i ekonomiplanen täckas, eller om budgeten och ekonomiplanen inte överensstämmer med 115 §, eller

4) välfärdsområdets ekonomiska utveckling är väsentligt svagare än vad som bedöms i budgeten eller om den inte kan bedömas utifrån de presenterade eller rapporterade uppgifterna.

Social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet deltar i förhandlingsförfarandet.

Över förhandlingsförfarandet utarbetas under ledning av finansministeriet ett dokument där det antecknas vilka ärenden som behandlats i förfarandet och vad man kommit fram till vid förhandlingarna samt de åtgärdsrekommendationer för sanering av ekonomin och tryggande av ordnandet av tjänster som getts välfärdsområdet och uppföljningen av genomförandet av dem samt rapporteringstidtabellen. Dokumentet offentliggörs i det allmänna datanätet.

Bestämmelser om tillämpningen av lagen på HUS-sammanslutningen och Helsingfors stad finns i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland. I förhandlingarna med HUS-sammanslutningen deltar även Nylands välfärdsområden och Helsingfors stad.

15 §

Välfärdsområdets fullmakt att uppta lån

Statsrådet ska årligen på förslag av finansministeriet fastställa beloppet av välfärdsområdets fullmakt för varje räkenskapsperiod för välfärdsområdet att uppta långfristiga lån. Välfärdsområdet får uppta lån till det belopp som fastställs i beslutet för att finansiera investeringar i enlighet med den investeringsplan som avses i 16 §. Fullmakten att uppta lån ska också täcka sådana avtal som motsvarar investeringar. Statsrådets tidigare beslut om fullmaktsbeloppet tas i beaktande i beloppet av fullmakten att uppta lån. Statsrådets beslut grundar sig på den i 12 § avsedda planen för de offentliga finanserna samt på beloppet i den i 2 mom. avsedda fullmakten för välfärdsområdet att uppta lån. Om balansen i de offentliga finanserna, statsfinanserna eller välfärdsområdets finanser försvagas avsevärt och exceptionellt, kan välfärdsområdets fullmakt att uppta lån fastställas till ett mindre belopp än vad som anges i 2 mom.

— —

22 §

Välfärdsområdesfullmäktiges uppgifter

— —

Välfärdsområdesfullmäktige fattar beslut om

— —

8) de allmänna grunderna för de avgifter som tas ut för tjänster och andra prestationer,

— —

12) valet av revisor för välfärdsområdet,

— —

63 §

Sammanslutningens stämma

— —

Sammanslutningens stämma ska

— —

5) välja revisor,

— —

73 §

Ekonomin i välfärdsområdets affärsverk

På ekonomin i välfärdsområdets affärsverk tillämpas bestämmelserna om välfärdsområdets ekonomi, dock så att

— —

3) det över verksamheten i affärsverket upprättas ett särskilt bokslut för räkenskapsperioden som lämnas till revisorn för granskning och förs till behandling i välfärdsområdesstyrelsen,

— —

83 § (Ny)

Förlust av valbarhet

— —

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 77–81 § förlorar en förtroendevald inte sin valbarhet till ett organ, om han eller hon tillfälligt för högst sex månader anställs i ett anställningsförhållande som avses i 77–81 §. Den förtroendevalda får dock inte sköta sitt förtroendeuppdrag så länge anställningen varar.

117 §

Bokslut

Välfärdsområdets räkenskapsperiod är kalenderåret. Välfärdsområdesstyrelsen ska upprätta ett bokslut för räkenskapsperioden före utgången av mars månad året efter räkenskapsperioden och lämna det till revisorn för granskning. Revisorn ska granska bokslutet före utgången av maj månad. Efter revisionen ska välfärdsområdesstyrelsen förelägga välfärdsområdesfullmäktige bokslutet. Fullmäktige ska behandla bokslutet före utgången av juni månad.

— —

119 §

Verksamhetsberättelse

I verksamhetsberättelsen ska det ingå en redogörelse för hur de mål för verksamheten och ekonomin som uppställts av välfärdsområdesfullmäktige har nåtts i välfärdsområdet och välfärdsområdeskoncernen. I verksamhetsberättelsen ska också ges uppgifter om sådana väsentliga omständigheter förknippade med välfärdsområdets och koncernens ekonomi som inte framgår av välfärdsområdets eller koncernens resultat- eller balansräkning eller finansieringsanalys. Sådana omständigheter är åtminstone en uppskattning av de mest betydande riskerna och osäkerhetsfaktorerna, den sannolika kommande utvecklingen samt uppgifter om hur den interna kontrollen, internrevisionen och riskhanteringen är ordnad och om de centrala slutsatserna.

— —

122 §

Utvärderingsförfarande i välfärdsområden

— —

Utvärderingsgruppen lägger fram ett förslag till åtgärder för att sanera välfärdsområdets ekonomi och trygga förutsättningarna för att ordna social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendets tjänster. Utvärderingsgruppen ska dessutom behandla en framställning om inledande av ändring av välfärdsområden som avses i 6 § i lagen om indelningen i välfärdsområden och landskap. Välfärdsområdesfullmäktige ska behandla utvärderingsgruppens åtgärdsförslag och delge finansministeriet sitt beslut om dem för eventuella fortsatta åtgärder. Budgeten och ekonomiplanen ska göras upp så att välfärdsområdesfullmäktiges beslut om åtgärder genomförs. Åtgärderna rapporteras kvartalsvis i samband med delårsrapporterna och bokslutet samt vid de förhandlingar som avses i 13 a §. Verksamhetsberättelsen ska innehålla en redogörelse för hur åtgärderna har genomförts och om de har varit tillräckliga under räkenskapsperioden. Välfärdsområdet ska delge finansministeriet redogörelsen före utgången av juni året efter räkenskapsperioden.

Utifrån utvärderingsgruppens åtgärdsförslag och välfärdsområdesfullmäktiges beslut beslutar finansministeriet om tillsättande av en i 8 § i lagen om indelningen i välfärdsområden och landskap avsedd utredare för att utreda en ändring av välfärdsområdet. Ett avgörande om behovet

av en utredning om områdesindelningen kan också fattas utan att ett nytt utvärderingsförfarande inleds, om åtgärderna inte har genomförts och förutsättningarna enligt 123 § 1 mom. uppfylls.

123 §

Ekonomiska omständigheter under vilka ett utvärderingsförfarande kan inledas

Finansministeriet kan inleda ett utvärderingsförfarande i välfärdsområdet, om

— —

4) välfärdsområdet har fått en i 15 § 3 mom. avsedd fullmakt att uppta lån eller beviljats tilläggsfinansiering enligt 11 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering.

— —

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

2.

Lag

om ändring av 2 och 17 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland (615/2021) 2 § 4 och 5 mom. och 17 § 2 mom., av dem 2 § 5 mom. sådant det lyder i lag 1186/2022 och 17 § 2 mom. sådant det lyder i lag 471/2024, som följer:

2 §

Tillämpningsområde och tillämpningen av olika lagar

— —

HUS-sammanslutningen är en sådan välfärdssammanslutning som avses i 58 § i lagen om välfärdsområden och på HUS-sammanslutningen tillämpas det som i 8 kap. i lagen om välfärdsområden föreskrivs om välfärdssammanslutningar, om inte något annat föreskrivs i denna lag. På HUS-sammanslutningen tillämpas också vad som föreskrivs i 7, 9, 10, 13 a, 13 b, 15—21, 33, 53, 56 och 57 § samt 9 kap. i den lagen.

När HUS-sammanslutningen ordnar hälso- och sjukvård med stöd av denna lag ska på den dessutom tillämpas det som i 4, 5, 8—20, 22—27, 29, 30, 32 och 34—39 §, 6 och 7 kap. samt 56, 56 a, 57, 59 och 61 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs om välfärdsområden. På HUS-sammanslutningen tillämpas dessutom vad som annanstans i lag föreskrivs om ordnande av hälso- och sjukvård.

— —

17 §

Bestämmelser i lagen om välfärdsområden och kommunallagen som ska tillämpas på Helsingfors stad

— —

När Helsingfors stad ordnar uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet ska bestämmelserna i lagen om välfärdsområden tillämpas i fråga om vad som i den lagens 7 § föreskrivs om organiseringsansvar, i 9 § om produktion av tjänster, i 10 § om uppfyllande av produktionsansvaret och tillsynen över det, i 11 § om uppföljning, styrning och laglighetsövervakning av välfärdsområdena, i 12 § om välfärdsområdenas ekonomi som en del av planen för de offentliga finanserna, i 12 a § om de riksomfattande målen för välfärdsområdenas uppgifter, i 13 § om välfärdsområdesdelegationen, i 13 a § om förhandlingar med välfärdsområdena, i 13 b § om ett förebyggande förfarande för ekonomisk styrning, i 16 § om investeringsplanen, i 21 § om det nationella kompetenscentret för lokal- och fastighetsförvaltning, i 8 kap. om samarbete mellan välfärdsområden, i 9 kap. om välfärdsområdets affärsverk, i 120 § om uppföljning av välfärdsområdets verksamhet, ekonomi och tjänsteproduktion samt produktion av information och i 16 kap. om begäran om omprövning och ändringssökande samt i 150 § om beredskap för störningssituationer och undantagsförhållanden. I övrigt tillämpas bestämmelserna i kommunallagen, om inte något annat föreskrivs nedan.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

Betänkande FvUB 26/2024 rd

Helsingfors 4.12.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
vice ordförande Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Petri Honkonen cent
medlem Juha Hänninen saml
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Anna Kontula vänst
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Mira Nieminen saf
medlem Saku Nikkanen sd
medlem Eemeli Peltonen sd
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Ben Zyskowicz saml
ersättare Timo Suhonen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

Reservation 1

Motivering

Det centrala innehållet i propositionen är en ändring genom vilken det till lagen om välfärdsområden fogas ett förebyggande förfarande för ekonomisk styrning. Förfarandet är avsett för situationer där välfärdsområdets ekonomiska läge riskerar att äventyras på ett betydande sätt. Förhandlingsförfarandet är beroende av prövning och det kan inledas på basis av nyckeltal för ekonomin som fastställs i lagen eller de kriterier som gäller innehållet i och genomförandet av budgeten och ekonomiplanen. Den förebyggande ekonomiska styrningen strävar efter att förhindra att välfärdsområdets ekonomiska situation äventyras. Utifrån den lägesbild som bildas vid förhandlingarna ges välfärdsområdet rekommendationer om sanering av ekonomin och tryggande av ordnandet av tjänster. I förfarandet deltar social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet, och i rekommendationerna samordnas de olika ministeriernas synpunkter på välfärdsområdets situation. Dessutom föreslås ändringar i bestämmelserna om utvärderingsförfarande i välfärdsområdet och i vissa andra bestämmelser i lagen om välfärdsområden. Enligt propositionen kan finansministeriet inleda ett utvärderingsförfarande i välfärdsområdet, om välfärdsområdet en gång har beviljats tilläggsfinansiering enligt lagen om välfärdsområdenas finansiering.

Målet med det förebyggande förfarandet för styrning är i sig värt att understöda, men det förblir oklart vilket mervärde det tillför nuläget. Genom lagändringar som gjorts tidigare i år i lagen om välfärdsområden har finansministeriet fått en tydlig styruppgift som för sin del begränsar välfärdsområdenas självstyrelse. Den aktuella propositionen stärker ytterligare finansministeriets styrning på bekostnad av välfärdsområdenas självstyrande roll. I utredningar till förvaltningsutskottet har propositionens mervärde ansetts vara litet, eftersom ministeriet knappast kommer att kunna anvisa sådana konkreta åtgärder för att trygga servicen och sanera ekonomin som välfärdsområdena inte redan har vidtagit. Det är oklart i vilken utsträckning man med hjälp av det nya förfarandet genuint kan svara på välfärdsområdenas utmaningar när det gäller att samordna ekonomin och verksamheten. Snarare betraktas det i propositionen som en risk att konflikten mellan resurs- och substansstyrningen fördjupas.

Vid förvaltningsutskottets utfrågningar har det framgått att det aktuella förfarandet för ekonomisk styrning inte på något sätt undanröjer eller rättar till de problem som välfärdsområdena nu försöker lösa. Det viktigaste vid balanseringen av välfärdsområdenas ekonomi är att skyldigheten att täcka underskott förlängs och att det finns möjligheter till genuina lösningar som på längre sikt ger kostnadsbesparingar till exempel när det gäller att förbättra tillgången till vård.

De ändringar som föreslås kan i sig anses vara motiverade till vissa delar, men de kommer inte på något sätt att lösa välfärdsområdenas ekonomiska utmaningar, eftersom de grundar sig på något helt annat än brist på en gemensam lägesbild eller brist på styrning. Det grundläggande problemet går inte att lösa genom att öka den ekonomiska styrningen av välfärdsområdena. Finansieringsmodellen för välfärdsområdena i kombination med den kraftiga kostnadsutvecklingen som välfärdsområdena inte kunnat påverka samtidigt som verksamheten

befunnit sig i inledningsskedet har medfört och medför att områdena har stora ekonomiska svårigheter.

Vid förvaltningsutskottets utfrågningar har det också påpekats att välfärdsområdenas administrativa börda ökar utan någon betydande nytta. Det är viktigt att man i nuläget inte ytterligare ökar välfärdsområdenas administrativa börda utan särskilt vägande skäl och att de diskussioner med ministerierna som redan förts enligt de nuvarande strukturerna sysselsätter välfärdsområdena betydligt. Det förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning enligt propositionen ökar ytterligare välfärdsområdenas administrativa börda och byråkrati.

Inte heller bestämmelserna om utvärderingsförfarandet för välfärdsområdena eller de ekonomiska förutsättningarna för utvärderingsförfarandet bör skärpas i det rådande finansiella läget i områdena. I stället bör man i lagen om välfärdsområden ge mer tid för att täcka välfärdsområdenas underskott.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen.

Helsingfors 4.12.2024

Eemeli Peltonen sd
Saku Nikkanen sd
Paula Werning sd
Timo Suhonen sd
Anna Kontula vänst

Reservation 2

Motivering

Centerns utskottsgrupp anser att propositionen leder genomförandet av social- och hälsovårdsreformen ännu längre på fel väg. Slutresultatet är att de social- och hälsovårdstjänster som människorna behöver försämras, de regionala skillnaderna ökar och välfärdsområdenas självstyrelse försvagas.

Det aktuella förslaget till förhandlingsförfarande för ekonomisk styrning och sänkning av tröskeln för att bli föremål för utvärderingsförfarandet innebär ingen lösning på eller ens en lindring av välfärdsområdenas nuvarande svårigheter när det gäller tillräcklig finansiering, brist på vårdpersonal, förbättring av vårdpersonalens välbefinnande i arbetet och finansiering av dyra stafettläkare. Regeringsperioden är snart halvvägs, och regeringen har inte gjort något för att lösa de ovannämnda utmaningarna.

Vi anser att det handlar om att regeringen valt fel linje på grund av regeringens likgiltighet, okunskap eller okunnighet. Regeringen har inte förstått att lagstiftningsfasen inför social- och hälsovårdsreformen pågick till juni 2021. Efter det började välfärdsområdenas inledningsfas som pågick till början av 2023. Sedan dess fram till idag och vidare in i framtiden pågår en fas för revidering av social- och hälsovårdstjänsterna. Välfärdsområdena behöver allt stöd och all arbetsro för detta arbete. Det är Samlingspartiets och Sannfinländarnas regering som har makten och ansvaret att styra reformen i rätt riktning. Tyvärr har riktningen varit fel hela tiden.

Regeringen begick redan tidigare misstaget att först skära ned finansieringen av social- och hälsovården och efter det koncentrera styrningen av välfärdsområdena till finansministeriet. I praktiken gjorde ändringen de social- och hälsovårdstjänster som människorna behöver till ett sparobjekt i statsfinanserna. Detta faktum har stärkts ytterligare i regeringens senare propositioner.

Välfärdsområdenas finansiering har skurits ned fortlöpande på alla möjliga sätt, bland annat genom att skära ned efterhandsfinansieringen, luckra upp tidsfrister och dimensioneringar och höja klientavgifterna. Nedskärningarna har inte varit ett incitament för välfärdsområdena, utan de har sänkt tröskeln för att bli föremål för ett utvärderingsförfarande som i slutändan kan innebära en nedläggning av välfärdsområdet.

Nedskärningarna har grundat sig på regeringens föreställningar om att de inte påverkar de social- och hälsovårdstjänster som människorna behöver. Regeringen har avsiktligt skapat en felaktig uppfattning om att välfärdsområdena badar i pengar. I verkligheten har välfärdsområdena varit tvungna att i panik gallra i den närservice som människorna behöver. Den hårdhänta regeringen håller på att på detta sätt förstöra social- och hälsovårdsreformen och skrota social- och hälsovårdstjänsterna, trots att det uttryckliga syftet med reformen har varit att stärka den närservice inom social- och hälsovården som människorna behöver. Kortsiktiga besparingar leder till slut till permanenta och betydande merkostnader, om man inte kan flytta tyngdpunkten från dyrare service på krävande nivå till basservicen.

Propositionen inskränker ytterligare välfärdsområdenas även i övrigt åtstramade självstyrelse. Välfärdsområdena håller på att bli en förlängning av finansministeriets förvaltning. Centern anser att styrningen av social- och hälsovårdstjänsterna entydigt hör till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter om man vill att tjänsterna ska ha relevans. På så sätt skulle det ställas upp mål som välfärdsområdena genomför inom ramen för sin självstyrelse, eftersom områdena har den bästa kunskapen om servicebehoven och de regionala förhållandena inom respektive område.

Regeringen har inte i denna proposition kunnat motivera hur finansministeriet tillräckligt väl skulle kunna veta och känna till förhållandena och servicebehoven i välfärdsområdena, som till och med är mycket olika inbördes, för att kunna styra reformen och tjänsterna i rätt riktning. Detta bara understryker regeringens felaktiga linje att med pengar styra och rentav pressa välfärdsområdena som ansvarar för de offentliga social- och hälsovårdstjänsterna. Samtidigt kommer regeringen att ge mer pengar till de stora privatläkarfirmorna utan att fråga vad de tänker göra med dem. Hittills har de pengar som regeringen gett gått i ägarnas fickor.

Propositionen strider också mot god lagstiftning. De kriterier som regeringen föreslår för när ett välfärdsområde blir föremål för det förebyggande förfarandet lämnar rum för tolkning. Kriterierna skulle ge finansministeriet omfattande prövningsrätt att inleda eller inte inleda förhandlingsförfarandet för förebyggande styrning eller utvärderingsförfarandet. Välfärdsområdena bör ha en genuin möjlighet att själva övervaka att kriterierna uppfylls, men då bör kriterierna vara exakta. Vid sakkunnigutfrågningarna har det uttryckts oro också över om att nästan alla välfärdsområden kommer att bli föremål för det förebyggande förfarandet för ekonomisk styrning på grund av de mångtydiga och vaga kriterierna. Kanske beslutet att hamna i förfarandet är politiskt, eftersom regeringspartiernas egentliga mål är att minska antalet välfärdsområden.

De sakkunniga som utskottet hört anser att ett förebyggande förfarande för ekonomisk styrning inte löser det grundläggande problemet med välfärdsområdenas ekonomi, det vill säga obalansen mellan välfärdsområdenas finansiering och de lagstadgade skyldigheterna i fråga om social-, hälsovårds- och räddningstjänster. Förfarandet kan däremot öka välfärdsområdenas administrativa börda och i betydande grad styra resurser till rapporteringen i stället för att resurserna går till de egentliga åtgärder som behövs. Därför är en tidigareläggning av inledandet av utvärderingsförfarandet inte en lösning på de grundläggande problem som beror på välfärdsområdenas knappa finansiering.

Det är också orimligt att behöva råka ut för utvärderingsförfarandet på grund av en enda begäran om tilläggsfinansiering. Riksdagens grundlagsutskott har i samband med regeringens proposition om nedskärning av efterhandsfinansieringen (RP 70/2024) påpekat att grundlagens krav på social- och hälsovårdstjänster uppfylls genom att välfärdsområdena har möjlighet att ansöka om tilläggsfinansiering. Denna proposition innebär däremot att det inte lönar sig att ansöka om tilläggsfinansiering, eftersom det kan leda till ett utvärderingsförfarande och därigenom till att välfärdsområdet avvecklas. Den aktuella lagändringen styr alltså allt kraftigare till att göra besparingar i de social- och hälsovårdstjänster som människorna behöver. Detta godkänner vi inte.

Regeringen vägrar att erkänna att välfärdsområdena är bundna av de lagar som reglerar social-, hälsovårds- och räddningstjänsterna och av vars och ens grundlagsfästa rätt till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. I propositionen har man inte noterat risken för att de innehållsliga och ekonomiska målen fortsätter att differentieras i och med att makten över den ekonomiska styrningen stärks, vilket innebär att människors hälsa och välfärd lätt blir underställda de ekonomiska faktorerna.

Ekvationen kompliceras ytterligare av att beslutsfattarna i välfärdsområdena utöver tillräckliga tjänster också ansvarar för att täcka underskott inom den tidsfrist som skrivits in i lagen. Regeringen har hittills inte alls reagerat på konflikten. De sakkunniga vid finansministeriet som utskottet hört konstaterade att juridiska frågor inte hör till deras behörighet. Vi anser att detta är ett tecken på den exceptionellt svaga politiska ledningen av lagberedningen. Vanligen har man i propositionerna noggrant övervägt olika konsekvensbedömningar.

I de utlåtanden som lämnats till utskottet bedömdes också att de begränsningar som ett bristfälligt kunskapsunderlag orsakar kan försvåra utvärderingen av välfärdsområdenas ekonomi och verksamhet. Det bedömdes också att en skärpt statlig styrning komplicerar och eventuellt bromsar upp välfärdsområdenas styrning.

På de grunder som anges ovan vill vi betona att det enda sättet för regeringen att agera ansvarsfullt och rädda de offentliga social- och hälsovårdstjänsterna är att undersöka, upptäcka och erkänna orsakerna till välfärdsområdenas ekonomiska underskott och utifrån detta utarbeta ett åtgärdsprogram för att lösa problemen. Detta har tidigare regeringar gjort i motsvarande situationer (t.ex. kommunekonomipaketen 2008 i samband med den internationella finanskrisen och 2021 under coronapandemin). Tyvärr har regeringen inte gjort och inte heller börjat göra något sådant. Den har hittills bara förklarat att reformen var dålig, kritiserat välfärdsområdenas beslutsfattare och lagt skulden på den förra regeringen. Regeringen har därför varit lat, likgiltig och intellektuellt ohederlig.

Centern har lagt fram omkring 15 förslag till exakta åtgärder för att klara av de utmaningar som är kända. Inte ett enda av våra förslag varit bra för regeringen, även om de flesta av dem inte kostar någonting.

Vi har i alla sammanhang med fog framfört att den bakomliggande orsaken till välfärdsområdenas finansieringsproblem har varit att finansieringen för 2023, då social- och hälsovårdsreformen med välfärdsområdena trädde i kraft, var underdimensionerad. Detta är inte någons fel, utan underskottet har berott på flera faktorer som samtidigt höjt kostnaderna, såsom den kraftiga inflationen, räntestegringen, den dyra löneuppgörelsen inom vårdsektorn, det dyra stafettläkarsystemet som kompenserar bristen på vårdpersonal samt nedgången i användningen av vårdtjänster under coronapandemin, vilka alla förvrängt bilden av hur mycket finansiering som behövs i inledningsfasen. Därför bör regeringen som jämförelsetal använda utfallet av välfärdsområdenas bokslut för 2023 och inte storleken på den inledande finansieringen, som är cirka en miljard euro underdimensionerad. Detta stöds också av att varje välfärdsområde har ekonomiska svårigheter.

Inte heller detta resonemang har varit bra för regeringen, den vill bara blunda för fakta och agera i strid med också sina egna principer, eftersom regeringen själv har använt kostnadsökningen som grund bland annat för sina svårigheter att korrigera underskottet i statsfinanserna. Av någon anledning gäller samma grund inte välfärdsområdena. Regeringen har också för egen del bett om återhållsamhet och tid för att anpassa statsfinanserna, men regeringen kräver omedelbara resultat av välfärdsområdena.

Av ovanstående skäl stöder vi inte det aktuella lagförslaget, eftersom det inte ger någon medicin mot de nuvarande utmaningarna, utan endast komplicerar de nuvarande problemen ytterligare. Propositionen tvingar rentav social- och hälsovårdsreformen i fel riktning, det vill säga till att nedskärningar av den närservice inom social- och hälsovården som människorna behöver. Därför lägger vi fram förslag till uttalanden genom vilka riksdagen förpliktar regeringen att koncentrera sig på rätt saker för att social- och hälsovårdsreformen ska kunna fås tillbaka på rätt spår och för att de juridiska ansvarsfrågor som gäller välfärdsområdenas beslutsfattare ska kunna lösas.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen och

att riksdagen godkänner fyra uttalanden ***(Reservationens förslag till uttalanden)***.

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen förlänger tiden för att täcka välfärdsområdenas underskott med två år.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen inte längre skär ner välfärdsområdenas finansiering.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen till stöd för välfärdsområdena utarbetar ett åtgärdsprogram för att trygga den närservice inom social- och hälsovården som välfärdsområdena ansvarar för.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål utreder det rättsliga ansvaret för välfärdsområdenas förtroendevalda och tjänsteinnehavare i en situation där välfärdsområdena inte kan täcka sina ekonomiska underskott inom den tid som skrivits in i lagen och samtidigt uppfylla grundlagens krav på tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster.

Helsingfors 4.12.2024

Hanna Räsänen cent
Petri Honkonen cent